

TV-aksjonen 2020

Foto: Christian Jepsen

Fra flukt til en bedre fremtid

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

NRC

Fra flukt til en bedre fremtid

Verden har beveget seg fremover på mange områder. Færre mennesker sultet, flere barn får gå på skole og færre kvinner dør i barsel. Men for de nesten 70 millioner menneskene på flukt fra krig og konflikt er bildet annerledes. De har i liten grad fått tatt del i denne positive utviklingen. Dette får ikke bare enorme humanitære konsekvenser, det reverserer utviklingen i hele regioner – og fører til nye kriger og konflikter. Hvis verden skal kunne nå våre felles bærekraftsmål er vi avhengige av å løse den globale fluktkrisen.

I Flyktninghjelpen spesialiserer vi oss på å hjelpe mennesker i de områdene det er vanskeligst å nå frem til, farligst å jobbe i og hvor situasjonen for de sivile er mest utfordrende.

Med midler fra TV-aksjonen 2020 kan vi gi en halv million mennesker på flukt livreddende nødhjelp og finne varige og verdige løsninger for fremtiden.

Dette skal vi gjøre gjennom å:

- Beskytte mennesker på flukt i verdens farligste områder.
- hjelpe mennesker på flukt til å skape en ny og bedre fremtid.
- Utvikle nye og mer effektive måter å hjelpe mennesker på flukt, blant annet ved bruk av ny teknologi og digitale verktøy.

Om Flyktninghjelpen

- Flyktninghjelpen er en norsk humanitær organisasjon med 14.000 hjelpearbeidere. De aller fleste av våre kollegaer kommer fra, og jobber i, våre programland.
- Vi er tilstede i både nye og langvarige kriser i 31 land, og hjelper hvert år millioner av barn, kvinner og menn i mange av verdens mest kompliserte konflikter, ofte i områder hvor få andre organisasjoner har tilgang.
- Vi sikrer at mennesker på flukt får tilgang til blant annet mat, utdanning, rent vann, husly og rettshjelp. I 2018 hjalp vi 8,5 millioner mennesker på flukt.
- Flyktninghjelpen har stått på flyktningenes side i over 70 år. Vi var der da deler av befolkningen på Balkan ble utsatt for etnisk rensning på 1990-tallet, og vi er der når Rohingyaene i Myanmar og Bangladesh opplever grusomheter i dag. Vi var der da skrøpelige båter med flyktninger seilte ut fra Vietnam på 1970-tallet, og da syriske familier forsøkte å ta seg over Middelhavet i håp om en tryggere fremtid i Europa.

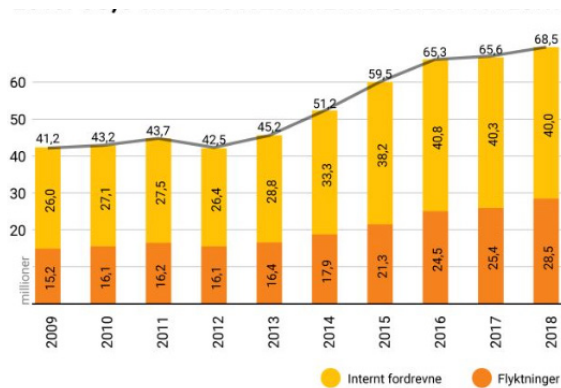

Foto: Albert Gonzalez Farran

1. Flyktningkrisen – en av vår tids globale utfordringer

I 2015 gikk bildet av tre år gamle Alan Kurdi, skylt opp på en tyrkisk badestrand, verden rundt, og vi så et enormt engasjement og vilje til å hjelpe mennesker på flukt, både i Norge og andre deler av Europa. Det ble blåst liv i den norske dugnadsånden. Siden den gang har oppmerksomheten blitt mindre og fokuset har gått fra positivt til negativt. Den politiske debatten har endret seg fra hvordan vi kan bidra, til hvordan vi kan hindre flyktninger å komme til Europa. Dette til tross for at verken den globale utfordringen eller behovet for løsninger er blitt mindre.

De fleste mennesker på flukt er ikke, og har heller ikke vært i Europa. Ni av ti mennesker på flukt befinner seg i utviklingsland. Der utgjør de ofte den mest sårbare gruppen i samfunnet, da myndighetene ofte ikke kan, har mulighet til eller vil tilby tilstrekkelig beskyttelse og støtte. I en verden full av informasjon, bilder og film, er det sjeldent vi får se hvordan det er å leve i områder de færreste når frem til: byer under beleiring, improviserte flyktningleirer i utkanten av stridsområder eller livsfarlige fluktruter slik som gjennom Saharaørkenen til Libya. Samtidig bygger europeiske land juridiske og fysiske murer som gjør at stadig færre mennesker kommer seg i trygghet. Lidelsene som utspiller seg virker – og er – langt unna oss.

Ved inngangen til 2018 var det totalt 68,5 millioner mennesker på flukt i verden, hvorav 28,5 millioner er flyktninger og 40 millioner er på flukt i eget land (internt fordrevne). Dette var en økning på 2,9 millioner fra 2017, og tallet steg for sjette året på rad. Så langt i 2019 er det ingen tegn på at trenden er i ferd med å snu. Økningen skyldes at nye og forverrede konflikter kommer i tillegg til langvarige og komplekse konflikter der det er lite håp om at folk kan vende hjem.

Flukt fører til fattigdom og hindrer utvikling

Uganda er det største vertslandet for flyktninger på det afrikanske kontinentet, og i 2017 var Uganda det landet i verden som tok imot flest flyktninger. Til tross for at landet får skryt for sin inkluderende flyktningpolitikk, mangler både lokalbefolkningen og flyktningene tilgang på grunnleggende tjenester som vann, toaletter og tak over hodet. Det samme ser vi i Libanon, et land på størrelse med Rogaland fylke, som har tatt imot over én million syriske flyktninger. Selv om flyktningene forsøker å gjenoppbygge livene sine blant en generøs libanesisk befolkning, går det høye antallet flyktninger ut over offentlige tjenester og infrastrukturen i landet. Mange flyktninger strever med å forsørge familiene sine, og i Libanon lever over 70 prosent av syriske flyktninger under fattigdomsgrensen. Resten av verden viser mangel på ansvar og støtte, noe som bidrar til enorm konkurranse i lokale jobbmårkeder, manglende utdanningstilbud og et helsevesen som ikke strekker til. Resultatet er at både lokalbefolkningen og flyktningene trenger humanitær støtte år etter år.

Konflikt, klima, politikk og ekstremisme

Vår tids kriger og konflikter varer stadig lengre. Borgerkrigen i Syria har vart siden 2011 og går nå inn i en ny fase. Krigen i Jemen har blitt gradvis verre siden 2014. De langvarige konfliktene i Myanmar eskalerte med folkemordet i 2017. En stor andel av flyktninger som vender hjem reiser derfor tilbake til land med pågående væpnede konflikter eller uløste humanitære kriser. I land som Afghanistan, Nigeria og Somalia opplever mennesker som forsøker å vende hjem å bli drevet på flukt på ny.

Flertallet av krisene og konfliktene vi ser i dag har mange årsaker og ofte er det en kombinasjon av mennesker og natur som spiller inn. Dette kan være politisk ustabilitet, konflikt og vold, sosiale ulikheter, epidemier og tørke. Politiske interesser kan bidra til at krisen fortsetter i måneder og år, og i mange tilfeller kan situasjonen

låse seg helt. Vi ser også at religion og etnisitet ofte brukes for å stille parter mot hverandre og drive konflikter fremover. I land som Syria og Nigeria har ekstremistiske grupper som Den islamske stat (IS) og Boko Haram vokst frem og bidrar til å gjøre konfliktene enda mer komplekse, langvarige og blodige.

Finansieringen holder ikke tritt med behovene

Selv om verdens ledere gjentatte ganger har lovet å sikre bedre internasjonal ansvarsfordeling for de humanitære krisene vi ser i dag, blir ikke FNs appeller om finansiering av nødhjelp møtt. De tilgjengelige midlene øker ikke i takt med behovet for nødhjelp globalt, og gapet mellom behov og midler er nå rekordstort. I flere land, blant annet i Sentral- og Vest-Afrika, er bare i underkant av 10 til 20 prosent av de kartlagte behovene til millioner av mennesker på flukt finansiert så langt i 2019. Det store finansieringsgapet resulterer i flere sultne, fattige og hjemløse. Situasjonen for mennesker på flukt blir stadig verre.

2. Mot alle odds

Altfor få organisasjoner er i stand til, villige til eller har mulighet til å være tilstede når mennesker på flukt trenger det aller mest. Grunnpilaren i vårt arbeid er å levere livsviktig hjelp og beskyttelse der behovene er størst. Flyktningshjelpen har derfor valgt å fokusere på å nå mennesker i de aller vanskeligste områdene. For å klare dette må vi ha en helhetlig tilnærming til arbeidet vi gjør. Det gjelder både hjelpen vi leverer til de som flykter og hvordan vi ivaretar våre kollegaer i felt.

Det handler om å redde liv og å gi mennesker på flukt muligheten til å etablere en ny hverdag. I det folk tvinges til å forlate hjemmene sine er vi der for å dekke de mest grunnleggende behovene. Områdene vi jobber i er uforutsigbare. En situasjon kan være fastlåst og uendret over flere år, eller endre seg i løpet av kort tid. Vi må derfor alltid være klare for å gi akutt nødhjelp, samtidig som vi jobber langsiktig for å skape en mer forutsigbar hverdag for menneskene som er tvunget til å flykte.

3. Når krisen oppstår: å beskytte mennesker mens de er på flukt

Når konflikter eskalerer eller det bryter ut nye kamper må vi respondere raskt og effektivt. I slike situasjoner jobber våre ansatte på spreng for å redde liv.

Responsen må være tilpasset den lokale konteksten, og behovene til de som flykter må alltid forme hjelpen vi gir. En akutt hendelse kan være begynnelsen på en ny humanitær krise, eller den kan oppstå i allerede langvarige og komplekse kriser. Vold kan blusse opp, alvorlig tørke kan spre seg og den politiske situasjonen kan forverres. Det er ofte svært vanskelig å nå frem med humanitær hjelp i disse konfliktene og krisene på grunn av geografiske eller politiske begrensninger, kamphandlinger og vold, eller byråkratiske og juridiske flaskehalsar.

Eksempel: Afghanistan

Sultana er på flukt fra den verste tørken Afghanistan har sett i nyere historie. Den unge moren deler skjebne med tusenvis av andre afghanske familier, og ble tvunget til å forlate landsbyen sin på grunn av tørre vannbrønner, feilslåtte avlinger, tomme matlagre, fattigdom og usikkerhet. Da Sultana ankom den provisoriske leiren hadde hun og barna kun en presenning å sove under. Da vinteren kom og temperaturen sank ble det for kaldt for datteren på tre måneder. Hun fikk lungebetennelse og døde kort tid senere.

Dobbel krise

Ofte hører man kun om Taliban og den 18 år lange borgerkrigen når Afghanistan omtales. Realiteten er at flere flykter fra tørke enn fra Taliban. To tredjedeler av befolkningen er rammet av den langvarige tørken, mange fra områder hvor det ikke har regnet på over fire år. Tørken og vedvarende konflikt har ført til matmangel og fattigdom, og tusenvis av afghanske familier har blitt drevet på flukt.

Telt redder liv

Over en million mennesker i Afghanistan har behov for nødhjelp i form av husly, og den tørkerammede befolkningen er spesielt utsatt. Afghanere på flukt peker på husly som en førsteprioritet når de blir spurt om hva de trenger mest. I 2018 hjalp Flyktninghjelpen over 35.000 mennesker med å sikre husly, og våre kollegaer jobbet under enormt press for å dele ut telt til familiene i de midlertidige leirene, som den hvor Sultana bor, før vinteren kom for fullt.

En viktig del av arbeidet vi gjør er å kartlegge de behovene mennesker på flukt har i dag, og hva de kommer til å trenge i ukene og månedene som kommer. En av Flyktninghjelpens største styrker er våre lokalt ansatte. De har kunnskap om situasjonen og områdene hvor vi jobber. Dette gir oss en fordel i å få tilgang til mennesker i nød i de aller vanskeligste områdene. Når vi deler ut telt må vi ta høyde for at folk blir boende i flere måneder eller år. Teltene må derfor være isolerte for å tåle vinterkulden, kunne sikres for å unngå tyveri og være robuste nok til å kunne stå i minimum ett år. Det vil aldri bli det samme som huset som Sultana og familien en gang bodde i, men det er en stor oppgradering fra presenningen familien først måtte søke ly under. Teltet holder ikke bare kulde og sykdom borte, men blir også et hjem langt hjemmefra.

Som en av få internasjonale aktører arbeider Flyktninghjelpen i utsatte provinser som Khost, Sar-e-Pul, Kunar og Laghman. Selv når det oppstår kriser i områder som Uruzgan og Minroz fortsetter vi, som den eneste internasjonale humanitære aktør til stede, å tilby tjenester til den fordrevne befolkningen. Uten vår tilstedeværelse ville befolkningen i disse områdene stått uten støtte fra omverden.

I 2018 hjalp vi tusenvis av afghanske familier med å sikre tak over hodet, mat, og tilgang på rent vann og toaletter. Over 80.000 barn fikk utdanning og vi ga juridisk rådgivning til mer enn 110.000 mennesker. Men med over 1 million mennesker på flukt fra konflikt, matmangel og tørke, er vi nødt til å øke vår kapasitet i Afghanistan for å kunne nå ut til flere – spesielt i områder hvor få andre internasjonale aktører er til stede.

Eksempel: Jemen

Hver måned må Abdo ta avgjørelsen på om han skal kjøpe medisiner til sin to år gamle syke datter eller mat til de andre barna sine. Firebarnsfaren fra Jemen hadde en gang et godt liv i havnebyen Hodeidah, hvor han hadde sin egen bedrift og tjente nok penger til å fø familien. Da krigen kom og familien måtte flykte mistet de alle inntekter. Abdo har solgt unna alt de eide for å få råd til mat og medisiner, men uten et levebrød blir hver måned en kamp for å overleve.

Millioner trues av menneskeskapt sultkatastrofe

10 millioner jemenitter vet ikke om de har mat å spise i morgen eller dagen etter. Desperate foreldre som Abdo prøver å holde liv i barna sine ved å servere kokte blader eller andre ting de finner for å dempe den verste sulten.

Siden 2014 har minst 17.700 sivile blitt drept som følge av krig og voldshandlinger i Jemen, og flere enn 85.000 barn under 5 år har sultet i hjel. Av en befolkning på over 30 millioner har mer enn 24 millioner mennesker behov for humanitær hjelp. Offentlige institusjoner har kollapset, og tilgangen på vann, utdanning og helsehjelp er svært redusert. De sivile sulter ikke, de sultes til døde. Mangel på mat, drikke og et levebrød, i kombinasjon med bombing av byer, hus, skoler, veier og sykehus har ført til at over 2,3 millioner mennesker er på flukt i eget land.

Blant mennesker på flukt i Jemen sier hele 75 prosent at mat er det de trenger aller mest. Bildene i media av utmagrede barn illustrerer forholdene mange lever under. Hvert tiende minutt dør et barn fordi det ikke får i seg nok næring.

Å få tilgang til de som har flyktet i Jemen er ekstremt vanskelig, og i noen områder er det umulig for hjelpeorganisasjoner å komme til med nødhjelp. Blokade av havnen i Hodeidah hindrer livsviktig import av mat og drivstoff.

Kompliserte byråkratiske prosesser gjør at det kan ta måneder å få godkjenning til å starte programmer. Militære intervensjoner og miner gjør at humanitære operasjoner må stoppes eller utsettes. Krigen har ødelagt infrastrukturen i store deler av landet, og langs de veiene som fortsatt eksisterer møter våre kollegaer på titalls med kontrollposter hvor de må forhandle om å kunne få kjøre videre.

Planlegger for fremtiden midt i krisen

I 2018 hjalp vi over 480.000 mennesker i Jemen med mat eller å sikre seg et levebrød. En stor del av dette arbeidet går ut på å gi pengestøtte i form av kontanter. Mennesker på flukt vet selv best hva de behøver, og når de får utdelt penger kan de prioritere deretter. Pengestøtte bidrar til å gi kriserammede mennesker tilbake verdigheten ved å styrke deres økonomi og mulighet til å planlegge for fremtiden, selv midt i en krise.

Etter at de mest nødvendige matvarene er kjøpt inn, kan familier velge om de ønsker å bruke det lille ekstra de har igjen på å tilbakebetale lån hos familie eller naboer, spare, kjøpe vann og medisiner eller på utdanning. For mennesker i samme situasjon som Abdo vil dette si at familien ikke bare får spist, de kan også betale for behandling av underernærte eller syke familiemedlemmer. Denne ordningen stimulerer også lokale markeder, og kan bidra til at lokaløkonomien stabiliseres. I Jemen, som alle andre steder der Flyktninghjelpen arbeider, fokuserer vi på å kjøpe lokale varer og ansette lokalt. Slik støtter også våre programmer opp om økonomien og de systemene som allerede finnes i samfunnene vi jobber i.

Med midler fra TV-aksjonen kan Flyktninghjelpen hjelpe de som trenger det mest når krisen rammer ved å:

- Rykke ut raskere, hjelpe flere og tilby flere tjenester.
- Øke responsen i de farligste og vanskeligste områdene i verden.
- Etablere hjelpearbeid i land som får lite oppmerksomhet og finansiell støtte, men hvor behovene er enorme.

Eksempler på hvordan Flyktninghjelpen kan bruke 10 prosent av midlene:

- Matrasjoner i syv dager til 250.000 mennesker som nylig er drevet på flukt fra krig og konflikt.
Eller;
- Et midlertidig, trygt sted å bo for 25.000 flyktninger, blant annet ved å gi ut telt.
Eller;
- Grunnskoleutdanning for 30.000 barn i et år.

4. Hjelpe mennesker på flukt med å bygge en ny og bedre fremtid

Sårbare og konfliktrammede land havner høyt opp på lister over land som er sterkt preget av fattigdom, underernæring og mangelfull tilgang til nødvendige sosiale tjenester og rettigheter. I slike kontekster er humanitær hjelp en nødvendig livline, men vi må også tenke langsiktig. Målet er at mennesker på flukt skal kunne bygge seg et nytt liv, slik at de ikke lenger er avhengig av vår støtte, og dermed kan løftes ut av fluktstatistikken.

I sårbare stater med de største behovene for fremgang og utvikling er det bærekraftsmål 16 – målet om fred og rettigheter – som er det mest sentrale for å oppnå bedring. Fred og rettferdighet er en forutsetning for at resten av bærekraftsmålene, som for eksempel fattigdomsreduksjon og kvalitetsutdanning for alle, kan

nås. Derfor jobber vi ikke bare med å hjelpe mennesker som er på flukt, men også med tiltak som bidrar til å motvirke fremtidig flukt.

Eksempel: Humanitær dialog for fredelige samfunn

Hvis man skal sørge for langsiktig beskyttelse i samfunn preget av krig, konflikt og kriser, er ikke nødhjelp nok. I tillegg til å respondere når fluktkriser har oppstått, mener Flyktningshjelpen at det er essensielt å øke fokuset på å forhindre og dempe konflikt og vold. I 2018 startet vi derfor et pilotprosjekt i Mali, Den demokratiske republikken Kongo og Den sentralafrikanske republikk hvor vi tar i bruk humanitær mekling og dialog for å redusere spenninger og hindre at vold bryter ut i lokalsamfunnene vi jobber i. Vi ønsker både å hindre at mennesker drives på flukt, og å legge til rette for frivillig retur til hjemstedet. Målet er å bedre sikkerheten og tryggheten til sivilbefolkningen, med spesielt fokus på kvinner og jenter.

Slik humanitær dialog har vist seg å føre til betydelig reduksjon av vold mot sivile og økt bevegelsesfrihet. I tillegg ser vi at tilgangen til viktige tjenester som vann, helsehjelp og utdanning for spesielt utsatte befolkninger blir bedre. Tidligere prosjekter viser at i noen områder av Den sentralafrikanske republikk har det blitt lettere å komme fram med humanitær hjelp, noe som igjen reduserer menneskelig lidelse.

Når vi starter slike prosjekter gjennomfører vi først en bred analyse av forholdene og behovene. Vi forsøker å identifisere hvem som driver konflikten og dynamikken mellom de ulike partene. Det er viktig å ta høyde for kjønnsroller og hvordan situasjonen påvirker kvinner og menn forskjellig, men også rollene til samfunnsledere, væpnede grupper, lokale myndigheter og andre internasjonale organisasjoner. Vi må også kartlegge hvilke muligheter det er for humanitær mekling og dialog. I dette arbeidet tar vi i bruk en rekke verktøy, og ofte blir hele lokalsamfunnet inkludert. Det er alltid basert på frivillighet, og partene velger selv å komme til meklingsbordet. Humanitær mekling bygger på de samme prinsippene som vårt humanitære arbeid: nøytralitet, upartiskhet, uavhengighet og humanitet.

Som fasilitator hjelper vi partene med å kommunisere, identifisere problemene og utforske tilfredsstillende løsninger. Vår jobb er ikke å komme med råd om hvordan utfallet burde bli, dette skal partene selv enes om.

Som med alt annet vi gjør, ønsker vi å bygge lokal kompetanse og bruke de ressursene som allerede er i landene vi jobber i. Hvis det lar seg gjøre, trener vi derfor lokale personer som anses som nøytrale og tillitsverdige av alle parter i å gjennomføre prosessen. Avhengig av konteksten og situasjonen, vil en slik meklingsprosess vare i alt fra noen uker til over ett år.

Eksempel: Langsiktige løsninger i en akutt krise

Alham mistet nylig faren sin til sykdom. Han var fisker, og forsørget familien på sju. Etter at han gikk bort har familien strevd med å få penger til mat, vann og andre nødvendigheter. Den 24 år gamle jenta deltar i Flyktningshjelpens prosjekt som tilbyr yrkesopplæring for kvinner og unge i Jemens kystbyer. Alham har, med hjelpen fra Flyktningshjelpen, startet sin egen virksomhet hvor hun lager og selger sengetøy, puter og krybber til nyfødte. Hun håper prosjektet hennes skal vokse, og planlegger å markedsføre produktene sine gjennom sosiale medier.

Alham er én av over 600 kvinner og unge Flyktningshjelpen støtter i Jemen gjennom å skape alternative inntektskilder, slik at familier ikke bare avhenger av mannens inntekt. I tillegg driver vi programmer som retter seg mot fiskerne i de samme kystbyene. Her får mennene opplæring i hvordan de kan fiske tryggere. Fisking er et spesielt utsatt yrke; flere fiskere har vært offer for luftangrep til havs og på fiskemarkedene, mens andre har truffet vannminer når de er ute i båtene sine. Det er ekstremt vanskelig å få tilgang på utstyr, og diesel til båtene er kostbart, noe som forhindrer mange fra å kunne forsørge familien sin. Vi gir derfor fiskere opplæring i hvordan de kan reparere båtmotorer, bidrar med nødvendig utstyr, og trening i hvordan

de kan sikre seg mot de største farene. For å legge til rette for at fiskerne skal kunne selge fisken rehabiliterer vi både lokale fiskemarkeder og fiskelaboratorier som tester kvaliteten på fisken før den eksporteres og selges. Dette har ført til at fiske nok en gang har blitt en hjørnestein i samfunnet, og vi begynner å se at det genererer inntekter og gir arbeid til lokalbefolkningen.

Ved å både legge til rette for mer fiske og salg av fisk, og å hjelpe kvinner til å starte sine egne bedrifter sikrer vi at familier får mer stabile inntekter og sørger for bedre likestilling mellom kvinner og menn. Når familiene får tilgang på en trygg inntektskilde, samtidig som lokale marked stimuleres, kan familier ofte bli værende i stedet for å flykte. Mye av innsatsen vår i Jemen handler om å redde livene til mennesker på flukt, men om vi går inn i lokalsamfunn og adresserer årsakene til at mange familier tvinges til å flykte, kan vi også hindre fremtidig flukt.

Med midler fra TV-aksjonen kan Flyktninghjelpen arbeide for varige løsninger for mennesker på flukt ved å:

- Opprettholde vår tilstedeværelse i langvarige kriser og konflikter slik som i Den demokratiske republikken Kongo, Sør-Sudan, Afghanistan og Jemen.
- Imøtekomme flere av behovene til menneskene vi støtter.
- Bidra til å dempe konflikter og legge enda bedre grunnlag for utvikling.

Eksempler på hvordan Flyktninghjelpen kan bruke 10 prosent av midlene:

- 240.000 returnerte flyktninger vil få tilgang på rent vann ved at vi borrar brønner og bygger vannsystemer. Eller;
- Støtte 4.000 husholdninger (24.000 flyktninger) over tre år til å starte og drifte egne jordbruksbedrifter. Eller;
- Fødselsattest til 28.000 barn. På kort sikt gir det barna tilgang til utdanning og helsetjenester, på lang sikt forhindrer en fødselsattesten at barn blir statsløse.

5. Nye og smartere måter å jobbe på

Innovasjon handler om å finne bedre og mer effektive løsninger på de komplekse utfordringene den humanitære sektoren står overfor. Med innovative tilnærminger og bruk av ny teknologi kan vi nå flere mennesker på flukt med bedre kvalitet til lavere kost. Målet med innovasjonsarbeidet i Flyktninghjelpen er at mennesker får enklere tilgang til våre tjenester og større valgfrihet. Samarbeid med næringslivet og academia kan bidra til bedre humanitær respons – ikke bare gjennom finansiering, men med kunnskap, erfaring og teknologiske løsninger den humanitære sektoren ikke har i dag.

I 2017 etablerte Flyktninghjelpen et internt fond for å strukturere støtten til innovasjonsarbeidet i organisasjonen. Gjennom fondet kan våre feltkontorer søke om midler for å løse utfordringer på en ny og annerledes måte. Målet er at løsningene skal kunne skaleres opp og brukes i andre områder og land.

Digitalisert rettshjelp

Nada fra Irak er mor til syv og har mistet både sitt og barnas ID-papirer. Mannen har forlatt henne og hun har ikke papirene på ekteskapet deres. I Nadas situasjon er det umulig å få barna innrullert på skole eller å kunne få tilgang til mye av hjelpen de trenger. Prosessen med å få de riktige papirene er tung, og avstanden til de rette kontorene er så stor at hun ikke har råd til transport.

Identitet og rettigheter er ingen selvfølge for mennesker på flukt. I samarbeid med Microsoft, Accenture og NetHope utvikler Flyktninghjelpen en digital plattform som kan hjelpe Nada og andre i hennes situasjon med informasjon om deres rettigheter og råd om hvordan de kan få hjelpen de har krav på.

Flere mennesker i verden har tilgang til mobiltelefon enn toalett. Den digitale utviklingen går raskt og vil ikke reverseres. Stadig flere mennesker på flukt kommer til å få tilgang til mobiltelefon og internett i årene fremover. Digital tilgang gjør det enklere for mennesker på flukt å skaffe informasjonen de trenger, og vi kan hjelpe med alt fra ID-papirer, fødselsattester, oppdatert informasjon om saker eller kommunikasjon med våre rådgivere, uten at man må bruke knappe ressurser på å betale for transport. Digitalisering vil redusere saksbehandlingstid for våre kollegaer i felt og effektivisere ressursbruken vår.

Digitale verktøy hjelper oss ikke bare med å nå flere mennesker, men vi får også tilgang til områder som er farlige og ellers umulige å komme frem til. Ved hjelp av digitale løsninger kan vi holde kommunikasjonslinjene våre åpne, selv i krisesituasjoner, og vi kan være der når mennesker vender hjem.

EdTech: Utdanning som når ut til flere

Farhiyo og Leila er to klassevenninner som benytter seg av digitale læringsplattformer, og bruker nettbrett som en del av undervisningen. De er begge somaliske flyktninger bosatt i flyktningleiren Kakuma, nordvest i Kenya. Det er mangel på læringsmateriale på deres eget språk i flyktningleiren, og derfor har de fått nettbrettet med en lese-app, hvor de kan lære seg somalisk og engelsk gjennom fortellinger hentet fra somalisk kultur. Fortellingene har fokus på læring, men berører også tema som beskyttelse, økonomi, helse og miljø. Slik kan jentene holde på sin somaliske kultur og være bedre forberedt på en eventuell fremtidig retur til hjemlandet. Nettbrettene lades ved bruk av solcellepanel, slik at læringen ikke avbrytes av strømbrytning eller er avhengig av tilgang på elektrisitet.

Det er over 22 millioner barn i krig- og konfliktrammede områder som ikke har tilgang på utdanning. Blant flyktninger går kun 61 prosent av barn og 23 prosent av ungdom på skolen, og bare en prosent tar høyere utdanning. For å imøtekomme den globale læringskrisen er det behov for å utvikle mer mobile, fleksible og raskere modeller for utdanning. I en krise kan utdanning redde liv og gi hele samfunn håp for fremtiden. Vi er derfor avhengig av å finne løsninger som muliggjør læring og utdanning for alle barn på flukt, og vi kan ikke bare støtte oss på den tradisjonelle tilnærmingen, med flere lærere, klasserom og lærebøker.

I likhet med underfinansiering av den humanitære sektoren som helhet, har også finansieringen av utdanning sunket jevnt de siste 10 årene. Kapasiteten i lokalsamfunnet er ofte sprengt, og det er ikke plass til flere elever i klasserommene. Barn må ofte reise langt for å komme seg til den lokale skolen, som gjør at flere skolebarn faller ut av systemet. Sosiale, kulturelle, språklige og økonomiske barrierer spiller også inn. Teknologi og digitale verktøy kan bidra til at barn fortsetter læringen, også når de drives på flukt.

Toaletter kan lage fornybar energi

Mennesker i nød tvinges som oftest til å kun fokusere på sin egen overlevelse og er ofte nødt til å ta i bruk løsninger som har en negativ påvirkning på miljø og klima. I flyktningleiren Kakuma preges landskapet av ørken og det er lite skog i området. Både flyktninger og lokalbefolkningen bruker ved til matlaging, og det oppstår ressurskonflikter og skogen ødelegges. I tillegg er det få sanitæranlegg og toaletter i leiren, og flyktingene lager provisoriske toaletter i form av hull i bakken der de bor. Etter mange år med denne løsningen, blir det til slutt ikke plass til flere hull. Hullene utgjør dessuten en helserisiko når innholdet virvles opp under regntiden, forurensar drikkevannet, og skaper kolerautbrudd.

For å løse dette har Flyktningshjelpen startet et prosjekt sammen med det private selskapet Sanivation. Prosjektet går ut på å sette ut toaletter, samle inn avføringen og gjøre den om til tennbare kullbriketter. Produksjonen skjer i det lokale anlegget i Kakuma, som drives ved hjelp av solcellepanel. I tillegg til å bidra til mer verdige løsninger for menneskene som bor i flyktningleiren, hindrer man spredning av sykdommer. Prosjektet bidrar også til lokalsamfunnet og økonomien ved at man kan selge kullbrikettene. Klimamessig har det også stor betydning, da det hindrer avskoging. I dag redde 88 trær per tonn med avføring som blir gjort om til briketter.

Prosjektet ble startet opp i 2017 ved hjelp av Flyktninghjelpens interne innovasjonsfond. Innovasjon i den humanitære sektoren bremses foreløpig av kortsiktig finansiering, lav risikovilje og svake bindeledd mellom humanitær sektor og næringslivet. Med midler fra TV-aksjonen kan vi skalere opp innsatsen og videreføre prosjekter i flere land.

Med midler fra TV-aksjonen kan Flyktninghjelpen finne bedre og mer effektive løsninger for mennesker på flukt ved å:

- Teste ut bruk av ny teknologi for å nå ut til områder som er så farlige at vi ikke kan være til stede på bakken.
- Utvikle løsninger på utfordringer for mennesker på flukt sammen med partnere utenfor det humanitære miljøet.
- Skalere opp tester vi allerede har gjort til nye områder og kontekster for å kunne nå ut til flere på en mer kostnadseffektiv måte.
- Bruke ressurser på å dele nyvinninger med andre humanitære aktører

Eksempler på hvordan Flyktninghjelpen kan bruke 10 prosent av midlene:

- Opplæring av 15.000 husholdninger til å dyrke grønnsaker og annen næringsrik mat i områder uten dyrkbar jord, blant annet gjennom vannbaserte løsninger (hydrokultur).
Eller;
- Gi 160.000 flyktninger tilgang til digitalisert rettshjelp.

6. Å hjelpe i verdens farligste områder

Flyktninghjelpen har en ledende rolle blant humanitære aktører i mange av de vanskeligste krigs- og konflikt-rammede områdene. Vår evne til å nå ut i disse områdene hviler på mange faktorer. Våre lokalt ansatte, hvorav flere selv har vært på flukt, står helt sentral i dette arbeidet. De er godt kjent med hverdagen til menneskene vi hjelper. De kjenner områdene, konteksten og kulturen. Dette er en viktig faktor i å få første-håndskunnskap om behovene til menneskene og lokalsamfunnene som er preget av kriser og konflikter.

Flyktninghjelpen har i en årrekke jobbet i Sør-Sudan, et land som kan illustrere mange av utfordringene vi må løse for nå fram med hjelp i krigs- og konfliktområder. Her har vi levert mat til mennesker på grensen til sultkatastrofe, til tross for at væpnede grupper kontrollerer store områder og at infrastrukturen er ikke-eksisterende. Vi forhandler med de stridende partene for at våre kollegaer skal kunne fly inn med helikopter for å hjelpe. De forbereder seg på å være borte i uker av gangen, og har med seg alt utstyr de trenger. Ofte har de med seg kano for å nå frem til folk som gjemmer seg for de væpnede gruppene. Disse menneskene overlever i lange perioder kun på blader og løv. Når våre kollegaer har etablert seg i området, klargjør vi for at store mengder mat kan leveres via flyslipp. Nøkkelen til å kunne gjennomføre operasjoner som dette er et veletablert system for logistikk, tett samarbeid med lokalbefolkningen for å alltid være oppdatert på eventuelle endringer i konfliktbildet, og systemer og prosedyrer som gjør at vi alltid vurderer risikoen i det vi gjør.

7. Vi vil blåse nytt liv i dugnadsånden for mennesker på flukt

Gjennom Norges største dugnad vil vi finne tilbake til engasjementet og dugnadsånden fra 2015. Vårt budskap skal være sterkt og enkelt å forstå. Historiene til mennesker på flukt skal stå i sentrum, og vi vil tydelig vise hva vi kan gjøre for menneskene vi hjelper med midlene fra TV-aksjonen.

Mobilisering

Suksesskriteriet for en vellykket TV-aksjon er et motivert innsamlingsapparat, både lokalt og nasjonalt. Flyktninghjelpen har mange støttespillere og venner vi vil bruke i arbeidet for å engasjere og rekruttere bøssebærere til å være med på den viktigste søndagsturen i året. Fra TV-aksjonen i 2010 har vi erfart viktigheten av å mobilisere til dugnad og å støtte opp under det eksisterende og veletablerte TV-aksjonsapparatet.

19.000 speidere over hele landet har vært trofaste støttespillere for Flyktninghjelpen i en årrekke. Hver april måned de siste 16 årene har speiderforbundet arrangert speideraksjonen til inntekt for vårt arbeid for mennesker på flukt. Speiderne vil spille en viktig rolle i arbeidet med å engasjere det norske folk og i å nå ut til 2,3 millioner husstander i løpet av to timer. Vi har også samarbeid med flere universiteter og høyskoler gjennom praksisplasser og studentarrangement hvor innsamlede penger går til vårt arbeid. Bjørknes Høyskole har arrangert veldedighetsgallaen for niende året på rad, til stor suksess. Studentene har stilt opp som frivillig for oss ved flere tidligere anledninger, og de har et stort engasjement for saken. Dette vil være en viktig gruppe for mobilisering ved en eventuell ny TV-aksjon. Det samme ønsker vi å gjøre med vår samarbeidspartner Utdanningsforbundet og deres 170.000 medlemmer.

En viktig del av vårt arbeid for å skape engasjement og spre kunnskap om vårt arbeid er gjennom foredrag for elever på ungdomsskoler, videregående skoler og universiteter. Dette har gitt oss god erfaring i hvordan vi sprer informasjon om den generelle fluktsituasjonen i verden. Tematikken er en naturlig del av læreplanen for elever i alle aldre, og vi opplever at dagens globale fluktsituasjon er et tema som engasjerer stort blant elever og lærere. Vi vil også oppfordre skoleelever til å engasjere seg og delta ytterligere ved å opprette egne innsamlingsaksjoner.

Hver måned ser over to million mennesker våre poster på sosiale medier. Vi vil bruke våre kanaler til å informere om aksjonen, og til å appellere alle aldersgrupper til aktivitet. Vi har tilgang på historier, bilder og film fra landene vi jobber i, og vi har en redaksjon og et medieteam som daglig publiserer og formidler relevante saker på våre egne flater og til eksterne medier. Vi ser at våre erfaringer oppleves som relevante fordi vi er tilstede i land og områder som har stor nyhetsinteresse.

Hvis Flyktninghjelpen får tildelt TV-aksjonen i 2020 vil vi bruke kommunikasjonsformer som gjør det mulig for vårt publikum å bedre forstå situasjonen mennesker på flukt befinner seg i. Høsten 2018 fulgte vi for eksempel Skam-stjernen Marlon Langeland ut i verden for å møte ungdom på flukt fra krig og vold. Reisene gikk til Libanon, Colombia og Den demokratiske republikken Kongo, og kunne følges på Instagram-TV. Serien har fått mye oppmerksomhet, også gjennom Flyktninghjelpens egne kanaler. Vi har også god erfaring med bruken av VR-briller i vårt kommunikasjons- og talsmannsarbeid. Dette gir publikum mulighet til å virtuelt besøke en flyktningleir og se forholdene mennesker på flukt lever under, og hvilken støtte vi kan bidra med for å bedre situasjonen.

Næringslivet

Flyktninghjelpen har gjennom flere år opparbeidet seg en rekke næringslivspartnere og støttespillere. Stiftelser som Grieg Foundation har støttet oss med finansielle midler til feltarbeid, Equinor har gitt millioner til nødhjelpsrespons i Syria og Okta har arrangert en innsamlingsaksjon på sin årlige globale konferanse. Sammen med partnere som konsultentselskapet Boston Consulting Group (BCG) og advokatfirmaet Kluge har vi engasjert ansatte i informasjonsspredning og innsamlinger. Vi ønsker å trekke inn våre støttespillere i arbeidet både før og etter aksjonen slik at vi kan nå ut til enda flere mer effektivt med TV-aksjonsmidlene. Et eksempel på dette er det mangeårige samarbeidet med advokatfirmaet Kluge om den juridisk veiledning og rådene vi gir til mennesker på flukt. Et annet er samarbeidet med Microsoft, hvor målet er å finne digitale løsninger for mennesker på flukt. Vi ser et stort potensial for å utvide våre eksisterende samarbeid og finne nye partnere som kan bidra under TV-aksjonen.

Pengene fra TV-aksjonen 2010 gjorde det mulig for Flyktninghjelpen å få og opprettholde tilgang til mennesker på flukt i de mest komplekse krisene i verden, som Sør-Sudan, Jemen og Afghanistan. I tillegg har vi kunnet rykke ut på kort varsel til nye kriser uten å måtte vente på lange beslutningsprosesser hos våre institusjonelle givere. Dette har ført til at vår innsats har blitt anerkjent hos enda flere givere, som igjen har bevilget større midler. Midlene fra TV-aksjonen 2020 vil være et like viktig bidrag.

TV-aksjonen vil også gjøre at vi igjen kan sette fokus på flyktningenes sak. Mennesker på flukt trenger vår støtte, og de trenger det nå.